

ZERDÜŞTİLİĞİN TEMEL ÖĞRETİLERİ

SEVİNÇ AKSİN

Doktora Öğrencisi, Dicle Üniversitesi, Dinler Tarihi
sevinc.aksin@gmail.com

Mehmet Mekin Meçin, *Zerdüştiliğin Temel Öğretileri*, Akademisyen Kitapevi, Ankara, 2019, ss. 234.

Zerdüştilik köklü geleneğiyle yüzyıllar boyunca İran coğrafyasında farklı iktidarların egemenliğinde değişim ve dönüşüm yaşasa da varlığını günümüze kadar koruyan kadim dinlerden biri olmayı başarmıştır.

Eserde Zerdüştiliğin öğretilerinin temel unsurları, teolojisi ortaya konarak çalışmanın felsefi ve irfani boyutu ön plana çıkarılmıştır. Zerdüştilik kendi bünyesinde hem tek tanrı inancını hem de düalizm felsefesini barındıran bir dinsel gelenektir. Eserde Zerdüşti düalist sistem tek tanrı inancı çerçevesinde güçlü bir felsefi zemine oturtularak ele alınmıştır. Eser, Zerdüştiliğin öğretilerini ortaya koyarken dinin farklı bir boyutu ya da yeni bir inanç esası koyma çabasında olmayıp binlerce yıl süregelen ilahi kaynakla şekillenen Zerdüşti inançlarını kendilerinin kabul ettiği ve yaşama uyarladığı biçimiyle anlamayı hedeflemiştir. Çalışmada bu amaç "hakikat-

lerin zamanlarüstü ruhunu tanımak ve bu sayede nebevî hikmetin ayak izini sürebilmek" (s. iii) şeklindeki sözlerle vurgulanmıştır.

"Zerdüştiliğin Temel Öğretileri" adlı eser, Giriş, Üç Bölüm ve Sonuçtan oluşmaktadır. Eserin Giriş kısmında dinlerin benzer hususlarının olmasında etkileşim mi yoksa her dinin kendi potansiyeli ve öncekini tasdik etmesi sonucu gelişim göstermesi mi? şeklindeki sorulara dinlerin çıkış noktasından hareketle kendine has bir yaklaşım sunmuştur. Eser, her dinsel geleneğin kendini var etmeye çalışırken önceki dinsel geleneğin tepkisine, eleştirilerine maruz kaldığını ancak hiçbir dinsel gelenek ya da düşünce sisteminin kendinden öncekini tamamen ortadan kaldırmak veya yok saymak amacıyla ortaya çıkmadığını öne sürer. Dinsel geleneklerin tüm eleştirel düşüncelerin şemsiyesi altında genellikle kendinden öncekini onaylayarak, yenilenerek ve gelişerek bütünsel bir sistemin içinde kendini var ettiğine işaret eder. Eserde bu yaklaşım İslam peygamberinin kendisini, kendisinden önce gelen dinlerin tasdik edicisi olduğunu belirten ayetlerle örneklemiştir. Eserde bu doğrultuda dikkat çeken bir husus da Zerdüş'tün İslam'ın kutsal kitabı Kur'an'da kıssası geçmeyen peygamberlerden biri olabileceği iddiasıdır. Bu düşünce, İslam'ın sadece Hz. Muhammed'e inen din olmayıp kendinden önce başka peygamberlere, nebilere gelen dinlerin ortak adı olduğu fikrine dayandırılmıştır. Ayrıca Zerdüş'tün kişiliği, yaşam biçimi, mesajları ve biyografisinin bir peygamberin profilini andırmasından hareketle İslam Peygamberleriyle ilişkilendirilmiştir.

Çalışmada dinlerin birbiriyle bağlantısı, etkileşimi, birbirinden beslenmesi gibi hususların hem insan olgusundan hem de yaşanan dinsel gelenek, coğrafya, toplum, tarih, kültür ve zaman gibi durumlardan kaynaklandığı vurgulanmıştır. İnsanın dili ve dini ne olursa olsun arayışları, dertleri, sevinçleri ortak olduğundan dolayı düşünce, felsefe ve inanç sistemlerinin benzerliklerinin de kaçınılmaz olduğu ifade edilmiştir. İnsanla kopmaz bağla bağlantı içinde olan dinler, düşünceler, felsefe gibi hususlar tüm insanlık destanının ortak mirası olarak görülmüştür. Eser dinsel geleneklerin birbirinin mirasını aldığını, geliştirdiğini ve yeniden biçimlendirdiğini *"her filozof önceki mirastan müteşekkil filin sırtına çıkan bir serçe ve her peygamber önceki peygamberlerin bir varisi ve tasdik edicisi olarak ortaya çıkmıştır."* (s. 5) sözlerindeki benzetme yoluyla ifade etmiştir.

Eserin birinci bölümünde dinin peygamberi Zerdüş'tün biyografisi işlenmiştir. Zerdüş'tün doğum tarihi, kutsal metin Gathaların ortaya çıktığı ve Vedalar döneminden çok uzak düşmeyen bir zaman dilimi esas alınarak, yaklaşık olarak MÖ. 1500- 1200 yılları arasına dayandırılmıştır. Zerdüş'tün doğum tarihi gibi doğum yerinin de belirsiz olduğu ifade edilmiştir. Çalışmada Gathaların şivesinin tarihsel olarak o bölgede kullanılmış dil şivesiyle olan benzerlikleri esas alınarak Zerdüş'tün Kuzeydoğu İran'ın *Harzem* veya *Belh (Bakterya)* bölgesinde doğduğu kanaatine ulaşılmıştır.

Birinci bölümde Zerdüşt'ün yaşam öyküsü, kişiliği, ahlaki yapısı, sosyo-kültürel durumu ele alınırken Zerdüştülüğün ortaya çıkış zemini sunulmuştur. Zerdüşt'ün yaşam öyküsüne dair veriler yeterli olmamakla beraber yaşamına dair ilk bilgilere kendi ağzından döküldüğü kabul edilen Gatha ilahileri yorumlanarak ulaşılmıştır. Gathaların içeriğinden, Zerdüşt'ün dini bir atmosfer içerisinde yaşadığı, dinsel bir eğitim ve ahlakla büyüdüğü sonucuna varılmıştır. Eserde Zerdüşt'ün henüz küçük yaşlardayken hayata dair sorgulamalarının başladığı, içsel yolculuklara girdiğinin anlaşıldığı, bunun sonucu olarak da Zerdüştülüğün tanrısı *Ahuramazda* ile iletişime geçip Gathaları söze döktüğü ileri sürülmüştür. Zerdüşt'ün Gathalarda iyi- kötü ve ödül-ceza ile ilgili sorduğu sorulardan *Ahuramazda* ile karşılıklı bir etkileşimde olduğu, içinde yaşadığı toplumda bir değişim ve dönüşüm özlemi duyduğu, ahlaklı ve erdemli bir toplum inşa etme gayretinde bulunduğu sonucuna varılmıştır. Zerdüşt'ün toplumun sesi olmaya çabaladığı, ardından iyiliği esas alan ilahi daveti "*aşavan*" yoluna örnek bir "*aş*" olarak insanları çağırdığı ifade edilmiştir.

Eser, Zerdüşt ile *Ahuramazda* arasındaki konuşmalardan hareketle dinin vahiy şeklinin karşılıklı, yani interaktif olduğunu, dolayısıyla vahyin tek taraflı kabuller barındıran bir nitelikte olmadığını belirtir. Zerdüştülüğün vahiy anlayışında karşılıklı seçimden bahsedilir. Zerdüşt'e atfedilen Gathalardan hareketle tanrı *Ahuramazda*'nın Zerdüşt'ü seçtiği ve aynı zamanda da Zerdüşt'ün de seçilmişliğine cevap olarak kendisinin de bu dini seçmiş olduğu "*Ey akıl Tanrısı! Zerdüşt kendisi için en kutsal ruhu, senin ruhunu seçmiştir.*" (s. 100) sözleri örneğinde dile getirmiştir.

Eserin ikinci bölümünde ise Zerdüştülüğün kutsal metinleri Avesta ve Pehlevice metinler ele alınmıştır. Avesta'nın en kadim kısmı Gathalar, Zerdüştülüğün temel kaynağı ve Zerdüştî felsefesinin ana damarı olarak kabul edilmiştir. Gathaların birincil tekil şahıs kipiyle yazılmasına binaen ya Zerdüşt'ün kendi ifadeleri ya da Zerdüşt'ün diliyle ifade edilen *Ahuramazda*'nın sözleri olabileceğine vurgu yapılır. Bu sebeple Zerdüştilikte *Ahuramazda*'dan inen bir kitap, dolayısıyla inen bir vahiy anlayışından kolayca söz edilemeyeceğinden hareketle Zerdüştülüğün Sami dinlerinden farklı bir vahiy anlayışına sahip olduğu belirtilmiştir. Eser İskender'in İran'ı işgali, Sasaniler dönemi, İslam'ın İran coğrafyasına gelmesi gibi dönüm noktası teşkil eden hususları ele alarak tarihsel sürecin Avestadaki değişim ve dönüşümlere etkisi üzerinde durulmuştur.

İrani düşünce sistemini, Avesta'nın *Yeşt* metninin kutsal zaman, kutsal mekân ve kutsal insan mitolojisiyle etkilediği konusu işlenmiştir. *Yeşt*'te gün, ay ve yılların her biri *Ameşaspena*, *Yazata* veya *fravahr*ın ismiyle, yani kutsal güçlerle donanmış ve tanrısal varlığa atfedilmiş zaman fikrinden dolayı Zerdüştî takvimin kutsallık kazandığı belirtilmiştir. Bu sebeple Zerdüştilikte her insanın kutsal bir zamanda doğduğuna, yaşadığına inanılır. Bu düşünce, "*her*

Zerdüşti inanır, her sabah gözlerini kutsal bir zamana açmakta, her ay kutsal bir zamanda yolculuk etmekte ve yıl boyu belirli tanrısal varlıkları överek ve hamederek bu kutsal sistemin içinde yaşamını sürdürmektedir (s.71)." sözleriyle örneklendirilmiştir. Ayrıca Zerdüştilikte dünyanın en kutsal mekânı yani dünyanın merkezini İranviç olduğu belirtilir. Böylelikle Zerdüşti inancında hangi gün, ay veya yıl olursa olsun İranviç'te doğan her çocuğun kurtarıcı (*suşyant*) potansiyeli taşıdığı görüşü ortaya çıkar (s.180). Eserde Pehleviçe metinlerden *Bundahiş*'in varlıkların yaratılışını ve *Ardavirafname*'nin din adamının metafizik yolculuğunu (miraç) ele almaları; *Minu-yi Hired*'in ise ya *Ahuramazda* ya da *Behmen* (Cebrail) olduğu düşünülen *Minu-yi Hired* ile kimliği belli olmayan bir bilge arasındaki sorular ve cevaplardan oluşan öğütler metni olması nedenleriyle önemli kabul edilmiştir.

Eserin üçüncü bölümünde Zerdüştiliğin öğretileri, ilahiyat, melekîyat, düalizm, Zürvanizm, maddî ve ruhani âlem, irade ve özgür seçim, amel, mebde ve meâd, hurra, güneş ve mitolojik karakterler temelinde ele alınmıştır. Bölümde öncelikle Zerdüştiliğin tarihsel süreçte *Zerdüştilik*, *Mazdaizm* ve *Mecusilik* gibi isimlendirilmesi sorununa değinilmiştir. Bu dinin *Mazdaizm* ve *Zerdüştilik* olarak adlandırılması tanrı *Ahuramazda* ve onun peygamberini merkeze almasına dayandırılmıştır. Ancak daha sonra bu din, *Magus* adı verilen din adamlarının din üzerindeki etkinliğinin artmasıyla *Mecusilik* (*Magusilik*) diye isimlendirilir olmuştur. Eser, *Magus* din adamlarının aslında Med din adamları olduğu, bu sebeple hem Zerdüşti teolojiden farklı ayin ve ritüelleri barındırdığı hem de katı düaliteye dayalı *Zürvanizm*'e yol açtığı gerekçesiyle *Mecusilik* isminin bu dini temsil etmediği yargısına varmıştır. Eserde din fenomolojisi yönteminden hareketle, dinin inanlıları tarafından kendilerini ifade etme biçiminden kaynaklı kullandıkları isim olan "Zerdüştilik" adını tercih etmiştir.

Eserin bu bölümünde tarihsel süreçte Zerdüştilik ile ilgili yapılan farklı dinsel yorumlamalar ve değişen düalizm fikrine rağmen bu dinde tek ve aşkın tanrı inancının her daim var olduğu düşüncesi kutsal metinler ışığında ortaya konmuştur. Zerdüştilikte tek ve aşkın bir tanrı anlayışı kanaatine Zerdüş'tün tanrı *Ahuramazda*'ya dair ifadeleri ve O'nla konuşmalarından hareketle ulaşılmıştır. Zerdüşti öğretilerde tanrı *Ahuramazda* akıl tanrısı olarak tasavvur edilmiştir. Zerdüş'tün *Ahuramazda*'yı akıl tanrısı tasviri şu Gatha sözleriyle açıklanmıştır: "*Tanrı, düşünce (manah) ve akla (hired) dayalı özü ve varlığıyla tanrı ile insanı birbirine yaklaştıran davranış ve değerler sayesinde insanlık ile irtibat kurar.*" Ayrıca Zerdüş'tün Gatha ilahilerindeki "*Ey Mazda! Sen başlangıçta bizim için kendi aklından/düşüncenden maddî ve manevî şeyleri yarattığın vakit....*" (s.106) ifadelerinden hareketle yaratılışın *Ahuramazda*'nın düşüncesiyle gerçekleştiğine kanıt olarak sunulmuştur.

Eser, kötülük ve düalite fikrini kutsal metinler ışığında, tek tanrı inancını bozmayacak bir bütünlükle ortaya koyması açısından önemlidir. Zerdüşti

düalite, iki zıt kuvvetin *Ahuramazda*'nın hemen altında ezelden beri potansiyel olarak var olduğu fikriyle açıklanmıştır. Her ne kadar başlangıçta iki ikiz gücün varlığına işaret edilse de Zerdüşti gelenek *Spenta Mainyu* ve *Angre Mainyu*'yu tüm kötülüklerden uzak tek tanrı *Ahuramazda*'nın kendi irade ve seçimi ile beliren iki zıt tezahürü olarak kabul eder. Bu doğrultuda eser, kötülükten ari ve uzak olan *Ahuramazda*'nın kötülüğün ortaya çıkmasına neden mahal verdiğini kayda değer ve kaynaklara dayalı tespitlerle ortaya koymuştur. Buna göre Zerdüştilikte bütün kötülükler ve noksanlıklar potansiyel olarak ruhani (*minuy*) varoluştan beri bulunur. İyilikle bilinen *Ahuramazda*, iyiliğin ve kurtuluşun zaferi için kötülüğün yaratılmasını öngörür. Bu kutsal planda öncelikle maddi dünya ve insan yaratılarak *Ehrimen*, yani kötücül güçler için bir mücadele ve tuzak alanı var edilir. Böylece tüm kutsal yaratılışa, insana aktif bir rol, seçim hakkı ve onurlu bir işbirliği imkânı verilerek mutlak zafere ortak kılma fırsatı tanınır. *Ahuramazda*'nın insana irade ve özgür seçim hakkını sunarak kötülük ya da iyilik yapma fırsatı sunması, O'nun birliğine zarar vermeyip aksine insana verdiği değeri ve dolayısıyla bilgeliğini güçlendiren yönünü gösterir (s.122). Düalite tanrısal âlemde metafizik boyutta var olan iki zıt tanrı fikri ile oluşan bir olgu olarak değil, varoluştaki iyilik ve kötülük şeklinde iki potansiyel kaynak olarak görülür. Mekân olan dünya ise ezeli varoluşa sahip ışık-karanlık, iyi-kötü olgularının birleştiği seçim alanıdır ve yaratılışın gereği bir düalist sisteme sahiptir. İnsan bu dünyada özgür seçimler sonucu *ahurai* yaratmanın *ehrimeni* yaratmadan ayrılarak tanrısal âleme doğru yükselişin bir başlangıcı mahiyetindedir. İnsanların iyi düşünce, iyi konuşma ve iyi davranma çabası *Spenta Mainyu* potansiyeliyle gerçekleşirken kötü düşünme, kötü konuşma ve kötü eylem ise *Angre Mainyu* potansiyeliyle aktiflenir. Zerdüştilik iyiliği temele aldığından dünyevi yaşamda katı ritüelleri ve züht yaşamını benimsemez. Dünya hayatı iki potansiyel zıt unsurun savaş alanı olarak tabir edilir. Bu açıdan Zerdüşti düalizm, Sabilik ve Maniheizm gibi gnostik dinlerde egemen görüş olan maddi varoluş, dünya hayatı ve mekanını kötü ve olumsuz görmez, aksine maddi alemi ve tüm varlıkları iyi ve kutsal kabul eder.

Üçüncü bölümde Zerdüştilikte insanların kurtuluşa ulaşmalarında *Ameşaspentalar*ın önemine dikkat çekilir. Zerdüştilikte *Ameşaspentalar*, Tanrı'nın insan ile irtibatı, sıfatı, tezahürleri, nitelikleri ve nicelikleri ile insanın tanrıya yönelik yönü, paydaşlığı, iyiliği, paklığı, erdemi, kutsallık sembolü olarak kutsal ölümsüzlük diye tabir edilir. Zerdüştiliğin *Ameşaspen-ta* melekler panteonu, merkezinde Tanrı *Ahuramazda*'nın Kutsal Ruh *Spenta Mainyu* ve altı kutsal ölümsüz meleklik ile varlıkların yaratıcısı ve düzenleyicisi şeklinde iş görür. Bu melekler *Ahuramazda*'nın ruhsal tezahürleridir. Eserde, *Spenta Mainyu*, *Vohumanah*, *Aşavahišta*, *Khşathravairyā*, *Spentaarmaiti*, *Haurvatat*, *Ameretat* eril ve dişil şeklindeki *Ameşaspentalar* *Ahuramazda*'nın iyilik ve düzeni sağlamadaki işbirlikçileri ve tanrısal

âleme doğru yol alan insanın (*aşavan*) prototipi şeklindedir. İnsanlar iyilik, doğruluk ve dürüstlüğü seçerek *Ameşaspentalann* niteliklerine ve sıfatlarına bürünüp kurtuluşu elde edebilirler. Eserin genelinde seçim vurgusu dikkat çeker. Zerdüştî ilahiyatının temelinde insanın özgür seçimi ile tanrı *Ahuramazda'nın* bir parçası olma yolundaki çabası Zerdüştî yaşamı ifade eder şekilde ele alınır.

Eserde yaratılış ve ölüm sonrası hayat doğrusal bir zaman çizgisi, *mebde*(asıl, başlangıç) ve *mead* (dönüş, varılacak hedef) kavramlarıyla açıklanır. Zerdüştî zaman yaratılışın sürekli yenilenip yinelenildiği döngüsel zaman algısı olmayıp başlangıç ve son yani yaratılış ve ahiret fikri temelinde tek bir yenilenmeyle asli yaratılışa dönüşün olduğu doğrusal, çizgisel zaman algısına sahiptir. Dünyanın sonunda maddi varoluşun manevi varoluştan ayrılması, daha sonra tamamen yok olmasıyla başlangıçtaki ruhsal asli yaratılışa dönme gerçekleşir. Eser, mutlak ebedi saadetin *Ehrimen* ve güçlerinin sonsuz yok olduğu, tüm ruhların tekrar bedenlendiği ve *Ahuramazda*, *Ameşaspentalarla*, *izederle* beraber yaşama ve asli forma kavuşma ile gerçekleştirdiğini belirtir. Böylelikle Zerdüştî teolojide sonsuz ceza fikrinin olmadığı ve mutlak kurtuluş şansının herkese verildiği kanaatine ulaşılır.

Eser Zerdüştîlikte Zürvanizmi Mecusların ve katı düalitenin etkin olduğu dönemde tevhide inancın bir arayışı sonucu ortaya çıktığını öne sürer. Zürvanizmde *Ehrimen* ve *Ahuramazda'nın* ezeli iki zıt ve ikiz varlığı, baba figürünü zorunlu görür. Baba, sınırsız zaman olan Zürvan tanrısıdır. Zürvan tanrısının sınırsızlığı düalitenin iki kutbundaki varlıkları sınırlılık açısından üstünlük vermeyeceğinden varoluşsal açıdan bu iki kutbun birbirini sınırlandırdığı kanaatine ulaşılır.

Üçüncü bölümde Zerdüştîliğin diğer dinsel geleneklerin kurtarıcı figürlerinden farklılığı ele alınır. Kurtarıcı miti sadece dünyanın sonunda gelecek bir figür olmayıp dünya hayatı boyunca insanların kurtuluşuna hizmet edecek kişilerin aralıklarla geldiği ve gelebileceği bir mit şeklinde görülür. Bu doğrultuda Gathalarda Zerdüşt'ün kendisini bir kurtarıcı figür "*suşyant'*" olarak isimlendirmesi dile getirilir. Bölümün sonunda peygamberlere, padişahlara ve bazı mitolojik İrani karakterlere, Güneş'e bahşedilen tanrısal nur, ışık, görkem ve karizma olarak adlandırılan '*hurra'd*nın Avesta'daki ateşin özü ve cevherine denk geldiği ifade edilir. Zerdüştîlikte ateşe büyük önem verildiği ve kutsal kabul edildiği belirtilir. Eser, *Ahuramazda'nın* tüm ışıkların özü ve kaynağı kabul edilmesi nedeniyle ateş veya ateşin her bir kıvılcımının da *Ahuramazda'nın* nurundan kaynaklanan bir parıltı olduğu görüşündedir. Ateş kutsal özüne doğru dalga dalga alevlenerek, ruhani ve maddi (*giti*) âlem arasında bir köprü ve ikisini birleştiren bir araç olarak tasavvur edilir. Zerdüştîlikte "Ateşperest" tabirinin ateşi yakılı tutma, ateşe bakma ve ateşin etrafında ayakta bekleme anlamına geldiği, ancak ateşe tapınım anlamını barındırmadığı ifade edilir.

SOSYAL BİLİMLER ARAŞTIRMA DERGİSİ YAYIN İLKELERİ

1. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi (SBARD)*, uluslararası hakemli bir dergidir, yılda iki sayı olarak yayınlanır.
2. *SBARD*'da sosyal bilimler alanıyla ilgili bilimsel makaleler, çeviriler, tanıtım yazıları, yayınlanmamış sempozyum bildirimleri, röportajlar vb. bilimsel çalışmalar yayınlanır. Bu bilimsel çalışmaların tamamı aşağıda "çalışma" olarak anılacaktır.
3. *SBARD*'a gönderilen bilimsel çalışmalar, başka bir yerde yayınlanmamış ya da yayınlanmak üzere gönderilmemiş olmalıdır.
4. Çalışmanın *SBARD*'a gönderilmesi, yayını için başvuru olarak kabul edilir.
5. Tanıtım yazıları hariç bütün çalışmalar iki hakem tarafından değerlendirilir. Biri olumsuz olması durumunda üçüncü hakeme gönderilir. Çalışmanın yayınlanabilmesi için en az iki hakemin görüşü olumlu olmalıdır.
6. Yayınlanan çalışmalar için telif ücreti ödenmez. Çalışması yayınlanan yazarlara ilgili sayıdan ikişer nüsha, sayı hakemlerine birer nüsha gönderilir.
7. *SBARD*, gönderilen çalışmalarda düzeltme istemek, çalışmalarını yayınlamak ya da yayınlamamak hakkına sahiptir.
8. *SBARD*'da yayınlanan çalışmaların bütün yayın hakları *SBARD*'a geçer. *SBARD*, ilgili bütün yayın haklarına sahip olmuş olur.
9. Yayın dili Türkçedir. Türk lehçeleri, İngilizce, Almanca, Fransızca, Rusça, Arapça gibi dillerde yazılmış çalışmalar da yayınlanır.
10. Referans gösterimi, bilimsel ölçütlere uygun ve *APA* yöntemine göre olmalıdır. Çeviri makalelerde, içeride uygun değilse dipnot yöntemi kullanılabilir.
11. Tanıtım yazıları hariç bütün çalışmalar için 150-200 kelimelik Türkçe Öz ve 3-5 kelimelik *Anahtar Kelimeler*, ayrıca Öz'ün anlamını içeren İngilizce *Abstract* ve 3-5 kelimelik *Keywords* eklenmelidir.
12. Çalışmanın sonuna ayrıca yaklaşık 750 kelimedenden oluşan *Informative Abstract/Genişletilmiş Öz* eklenmelidir. *Informative Abstract* çalışmanın dilinden farklı bir dil ile yazılmalıdır. Genişletilmiş özde konunun sınırları, amacı, yöntemi işlenmeli ve özellikle sonuçları atıf yapılabilecek şekilde detaylandırılmalıdır. *Informative Abstract/Genişletilmiş Öze* de başlık konulmalı ve 3-5 kelimelik *Keywords/Anahtar Kelimeler* eklenmelidir.
13. Çalışmaya kaynakça eklenmeli ve kaynak örnek olarak "Tulum, Mertol: (2000), *Tarihî Metin Çalışmalarında Usul*, Deniz Kitabevi, İstanbul.", dipnotta ise (Tulum, 2000: 25) şeklinde gösterilmelidir.

14. Çalışmanın 20 sayfayı aşmaması önerilir.
15. Bir sayıda aynı yazara ait birden fazla makale yayınlanmaz.
16. Yazarlar, kurum bilgilerinin ve işlek olan e-mail adreslerini açıkça belirtmelidir.
17. Çalışmalar, bahar sayısı için en geç 1 Şubat, güz sayısı için en geç 1 Eylül'e kadar elektronik ortamda dergiye ulaştırılmalıdır.
18. *SBARD*'da yayınlanan çalışmalardan alıntı yapılması durumunda, kaynak belirtilmesi zorunludur.
19. *SBARD*'da yayınlanan çalışmaların içerikleri hiçbir şekilde *SBARD*'ı bağlamaz.
20. *SBARD*'da yayınlanan çalışmaların içerikleriyle ilgili her türlü yasal sorumluluk, yazarlarına aittir.

SOSYAL BİLİMLER ARAŞTIRMA DERGİSİ YAZIM KURALLARI

1. Çalışma başlığı büyük harflerle yazılmalı, iç başlıklarda ise kelimelerin sadece ilk harfleri büyük yazılmalı, başka hiçbir biçimlendirme yapılmamalıdır.
2. İmlâ ve noktalama açısından, çalışmanın ya da konunun gerektirdiği zorunlu durumlar dışında, *Türk Dil Kurumu İmlâ Kılavuzu* esas alınmalıdır.
3. Çalışmalar, *Microsoft Word* de yazılmalıdır. Özel bir yazı tipi (font) kullanılmış çalışmalarda ilgili fontlar ayrıca gönderilmelidir.
4. Çalışmalar, *Times New Roman* yazı tipi, metin 11, dipnot 9 punto ile bütün kenarlarda 2,5 cm boşluklu, tek satır aralıklı, paragraf öncesi 6 nk sayfa yapısı ile düzenlenmelidir.
5. Çalışmalarda sayfa numarası, üst bilgi ve alt bilgi gibi ayrıntılara yer verilmemelidir. Otomatik maddelendirme yapılmamalıdır.

SOSYAL BİLİMLER ARAŞTIRMA DERGİSİ

Social Sciences Research Journal

DÜZELTME / Correction

Yıl/Year 18, Sayı/Issue 36, Güz/Autumn (2020/2)

Dergimizin Yıl 17, Sayı 34, 2019/2, 137-159 sayfaları arasında yayınlanan ve Makale geliş tarihi/Received: 26.02.2020-Makale kabul tarihi/Accepted: 4.04.2020 şeklinde olan; Mehtap Çayır ve Fatih Can, "Eğitim Süreçlerinin Oyunlaştırılmasına İlişkin Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görüşleri" isimli makalenin açıklama dipnotunda aşağıda künyesi verilen özet bildirinin tam metni olduğu bilgisi sehven verilmemiştir:

Adı geçen makale aşağıdaki özet bildirinin hakem sürecinden geçmiş ve düzeltilmiş son halidir:

Çayır, M. ve Can, F. (2019). "Eğitim Süreçlerinin Oyunlaştırılmasına İlişkin Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görüşleri". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uluslararası 100. Yıl Eğitim Sempozyumu*, 26-28 Ekim, Samsun. Özet Bildiri.